

*Stani,
Srce*

Zorana Schultz

Beograd, 2014.

Isplati li se, pita glava.

Ne, kaže srce. Ali to tako prija...

1.

Naš poslednji susret obavijen je snegom. Duboko udišem i nozdrve mi se šire od te snežne svežine i mirisa. Čudan je taj miris. Ne znam ni kako da ga opišem. Ali uvek ga osetim i pre nego što sneg padne. Uvek nagovesti promenu.

Ovoga puta mi se prikrao. Prvi put me je iznenadio i pokrio sve.

Nekada sam pravila slike po tom tepihu od pahulja. Bacala sam se na njega, ostajala da ležim, dugo, dugo, i gledajući u nebo zamišljala da sam na oblacima. Radila sam to kad sam bila dete, kad sam se radovala životu silno. Šta sam zamišljala? Ne sećam se više. Ali sam verovala da će mi život biti kao ta bajka u snegu, uvek tako jasan i kristalno čist.

Meki sneg u koji upadaju moja stopala sada škripi drugačije. Iako i dalje priča sa mnom kao kad sam bila devojka, to belilo koje prekriva zemlju pretvara je u sasvim drugačiju priču. Ovoga puta znam je samo ja. Za mene ju je život ispisao.

Naslonjena sam na drvo. Krupne pahulje leluju kroz taj čudni pejzaž. Slike moje mladosti, mog života, svih mojih radosti i tuga, poigravaju među njima. Vidim svoju dugu plavu kosu, kakva je nekad bila, punu pahulja, uzvitlanu na nekom davnom zimskom suncu dok koračam ka njemu brzim korakom, kao što sam uvek žureći išla ka njemu. I vidim njegov bezobrazni osmeh i jake zube, bele kao taj sneg.

Vidim svoje velike plave oči, plave i čiste kao nebo, oči devojke zagledane u njegove, crne, brze, žestoke oči muškarca koji je želi snažno i koji će je već sledećeg časa uzeti.

Vidim te njegove jake ruke, vrele, sigurne ruke koje grabe, kako se lepe za moje telo i otimaju me iz mog mirnog života, ispisanog unapred nekim neizgovorenim pravilima, i menjaju ga zauvek. I taj život koji je trebalo da živim zbog njega nestaje kao ona detinja slika u snegu kad po njoj napadaju nove pahulje.

Vidim suze žene, žene kakva pored njega postajem, suze gorke od čekanja i slatke od radosti kad mi dođe, kad se po meni razliju njegovi poljupci, njegovi sokovi, njegove usne. I u toj slici vidim ljubav koja gori.

Vidim naša tela izmešana u silini strasti, u žestokom spajanju bez kraja, spajanju koje briše granice. Vidim ta naša gola tela, lepljiva od znoja, od sperme, od sokova, poljubaca, od požude, vidim tu žudnju koja nas tera da se spajamo bez prestanka, stvoreni da budemo jedno u drugom, da nas ništa ne razdvoji. I vidim dva bića koja se nežno dotiču u tom spoju, željna da se nađu i ostanu zajedno do kraja kao da ništa drugo nije važno, kao da svet ne postoji.

Vidim ukradene trenutke, otete u nekim iznajmljenim stanovima, motelima, hotelskim sobama, kolima na brzinu parkiranim u mraku, istrgnute iz stvarnosti pa podeljene na nekim travnjacima i za lepo postavljenim stolovima u restoranima. Vidim sada i te jedine svedoke naše priče, čuvare naše tajne koji bi još mogli da je ispričaju.

Vidim kako se godišnja doba smenjuju, vidim prohujala vremena, vidim svoje i njegove decenije kako otiču kao sneg koji se topi na suncu. I u svemu tome vidim samo njega.

Pahulje mi dodiruju lice. Ove su sive, sive kao ti debeli snežni oblaci pod kojima stojim, kao moje oči dok čekam iza drveta da mu priđem. Zato gledam u sneg koji me obavija. To belilo koje prekrije zemlju kao da je pretvara u srebrnu bajku, kao da je čuva i štiti od sivila.

Došla sam na naš poslednji sastanak. Obukla sam *barberi* mantil, oko vrata nosim malo zlatno srce, na ruci prsten. Tri

poklona za ceo jedan život. Ali da li je to zbilja važno? Život mi je poklonio njega. To je najvrednije.

Hladno je. Ja hladnoću više ne osećam. U mojoj priči, u kojoj od danas jedino i želim da postojim, biće uvek ta belina koja prirodi daje čistotu, a ljubavima ispisanim po njoj nevinost i onu posebnu, čarobnu svetlost koja ju je uvek i obasjavala iznutra.

Čekam. Nekada sam čekala da se mesec prostre po snegu, pa da ta belina zablista kao da je hiljade kristalnih zvezda palo. I onda svetluca, treperi, poigrava se. Kao što se čekanje poigralo sa mnom. I evo ga opet, jer ja čekam da svi odu.

Naš poslednji susret obavljen je snegom. Prekriva i čuva od tuđih pogleda naša sećanja, naše tajne, poljupce, zagrljaje. Naši su. Takvi su bili, takvi će i ostati.

Svi ti ljudi okupljeni oko njega odlaze. I ona se okreće. Gleda me, kao da kaže: „Sada je tvoj red.“

Čekam još malo, čekam da sneg popada po njihovim tragovima, da pokrije sve. Ostajemo sami, on i ja.

2.

Zapamtila sam to jutro koje je ličilo na jutro iznad moje rečice. Dan je pukao kao da se namerio da baš za mene miriše.

Otrčala sam na fakultet da predam tu potvrdu zbog koje sam prošlog vikenda već u petak išla u svoje selo. Morala sam to da obavim, iako bih se radije danas ceo dan doterivala pred ogledalom.

I onda sam u povratku zastala ispred frizerskog salona, kraj kojeg sam već toliko puta prošla vraćajući se u naš studentski stan sa predavanja. Premišljala sam se da li da se prepustim rukama tog frizera koga sam upoznala samo kroz izlog, a nikad sa stolice na kojoj sede gradske dame. Da li da mi napravi frizuru kakvu nose devojke u ovom gradu, razmišljala sam. Ipak sam odustala. To je sigurno jako skupo, ne treba

da trošim baš toliko. A i šta bi rekla moja majka, moja mi-lica? Koliko ona voli moju dugu plavu kosu, koliko voli da mi noću, kad ostanemo same, plete pletenicu i miluje mi obraze ogrubelim rukama? A onda mi uvek tiho govori:

– Ti si moja dobra devojčica.

Ne, ne, ne mogu to da joj uradim...

Joj, kako ću ja da uđem u tu kafanu? Da li da pustim prvo Radu, ona je iskusnija, već je izlazila? Pustiću Radu, nego šta! Ona je toliko pričala o kafanama. Ona me je i nagovorila na sve ovo!

Radujem se, radujem se! Jeste da sam nesigurna, ali ide mi se... Želim da ostane jedno lepo veče, nešto posebno što će me podsećati na moje studentske dane. I želim i ja jednom da platim nešto svojim drugaricama. Ma želim da im plaćam celo veče!

Obući ću onu moju svetloplavu haljinu! Majčica kaže da mi najlepše stoji. Ali kako ću celo veče na onolikim štiklama? Neka, moram biti lepa. Hoću da budem lepa večeras. Poneću ih u kesi, tako ću! Da me noge ne zaboje do tamo. Pa ću da ih obujem ispred vrata. Eto, tako ću.

Mesecima sam štedela za to veče od novca što su mi roditelji slali. Znam ja da oni nemaju mnogo, a trude se zbog mene. I neće uvek ni da mi kažu koliko od usta odvajaju. E zato sam se i ja hranila skromnije nego do sada da bih drugaricama,

ali i sebi, pre svega, ovoga puta priuštila lep oproštaj od grada koji ću za koji mesec napustiti.

Uzbuđena sam, ustreptala. Znam da ću biti lepa. Samo ne znam hoće li ono što imam na sebi pristajati jednom tako važnom mestu...

U mom selu uvek su mi se divili kad sam dolazila vikendom. Govorili su mi kako sam lepa, rumena, a ja sam se u ovom gradu i na fakultetu divila nekim drugačijim ženama. Njihova izdužena bela lica, duga tela i uspravan spor hod činili su mi se uvek otmenim i posebnim.

Ipak, nikad se nisam trudila da doprem do njih. Govore jezikom koji mi nije blizak, priželjkuju mnogo stvari. Pričaju o parfemima, o šminki, novoj odeći, putovanjima. Bolje ja razumem moju Radu koja priča isto kao i ja.

Imam i ja ruž za usne. Ali meni traje dugo. Retko ga koristim. Retko i izlazim, valjda zato. A opet, što bih se šminkala kad su mi usne lepe i rumene? Tako kaže moja majka.

Slušala sam o mnogim gradovima, ali više volim svoje selo, livade, klupu ispod drveta, zvuk jutarnjeg petla i sveže kuvano jaje koje je majka istog jutra donela iz kokošinjca. I kad me Vladimir uzme za ruku, pa trčimo prema reci da se okupamo, a posle toga mi ubere cveće sa poljane. Daje mi najlepši buket, kakvog u ovom velikom gradu nigde nisam videla. Miris tih malih latica je opojniji, svežiji, miriše na život koji poznajem, život kakav ću živeti. Nikad se nisam ni trudila da devojkama

koje čeznu za tim meni nepoznatim parfemima objasnim kakav je taj miris, ta lepota!

Ma ne bi one to ni shvatile. Kao da znaju kako je hodati po tom sitnom kamenju, oštrom, koje se useca u stopala. A onda voda koja hladi... Ili kad u zoru zamiriše tek pomuženo mleko! To je lepota...

Pitam se šta li ćemo večeras jesti u toj kafani. I dalje ja živim na našoj hrani. Domaći kajmak moje majke koji se razvlači, gust kao puter, kobasice za koje ne treba ni nož jer se same lome, a ukus im osećam u ustima kad samo pomislim na njih. Domaći hleb one tvrde kore koja puca pod zubima i koji je i posle nedelju dana kao da je sad ispečen. Pitice, mladi sir, čvarci, to su ukusi na kojima sam rasla. Pa onda mamini sitni kolači koje ovde nemam gde da mesim, a volim da mesim i kuvam. Ali majka mi uvek kaže:

– Nemoj, dete, da tračiš vreme na to. Ti si tamo da učiš, školu da završavaš. Pa kada se vratiš, da te svi u selu cene. I da kažu: evo gospođe učiteljice!

Večeras ću proslaviti svoj dvadeset drugi rođendan sa cimerkom i dve drugarice. Sve drugo sam već uradila u ovom gradu. Bila sam u pozorištu, nekoliko puta sam išla i u bioskop. Zanimljivo je, ima tih priča koje te ponesu. Podsećaju me na romane koje čitam. Pogotovo na one ljubavne, a njih volim najviše, uz koje uzdišem i suze lijem. Obišla sam i sve

muzeje. Imaću o čemu da pričam svojim đacima jednoga dana.

A pričaću im i o kesten-pireu sa šlagom. E toga u mom selu nema! To su mi bili najlepši izlasci, kad se častim posle položenog ispita. I kapučino sa onom penom! Uvek sam se pitala kako li je naprave...

Ali večeras želim da uradim nešto što nikad do sada nisam uradila. Jes' da mi je nepoznato, ali želim da se sećam ovog dana, da sam i ja svoj rođendan proslavila kao što u ovom gradu slave svi.

Važno mi je. Ovo će mi biti poslednji rođendan koji slavim u velegradu. Uskoro ću da diplomiram i onda se vraćam.

Radujem se svom poslu. Radujem se što ću biti učiteljica. Oduvek sam maštala o tome, još kad sam bila dete, zadržljivo zagledana u svoju učiteljicu. Želela sam da budem kao ona jednog dana. Bila je sušta suprotnost mojoj majci koja je uvek nosila maramu na glavi, radila na polju, gajila piliće, svinje, kuvala, spremala i nadala se da će meni i mom bratu jednog dana biti lakše u životu. Izgubila je nekoliko beba moja majka. Na selu je zato običaj da se tek posle šest nedelja ode u grad i prijavi rođenje deteta. U to vreme novorođenčad su često umirala, a žene se porađale kod kuće. Ali moja učiteljica, ona je bila gospođa. Umela je lepo da priča, držala se posebno. Nosila je haljine i kostime kakve niko u selu nije nosio, pa cipele sa visokom petom, jedine na kojima nikad nije bilo

blata, uvek čiste, uvek uglancane. Nosila je i tašnicu preko ruke kao prava dama.

Najviše sam volela njenu bisernu ogrlicu. I frizuru je uvek imala, natapiranu. I mini-val. Uvek je bila doterana.

Sve što sam naučila o svetu, naučila sam od nje. A ona iz knjiga. I za dobro i za loše imala je primer, uvek iz knjiga. Imala je odgovor na sve. Što bi rekla moja majka: „Nije malka iz sela, ali je život ne zbunjuje.“

Tako sam i ja počela rano da čitam. Čak i romane koji nisu bili za te moje godine. Ajoj, šta je svašta bilo u tim romanima. Da mi je samo majka znala šta čitam! Uvek sam zamišljala da te lepe reči, koje nikad u životu nisam čula iz usta svog oca, muškarci govore samo tako doteranim ženama kao što je moja učiteljica. Priželjkivala sam da i sama doživim to jednog dana.

Moj Vladimir nije takav. Ume on da učini, ali ne ume da kaže. A možda je to samo u romanima. Tako kaže moja majka.

Radujem se i povratku Vladimiru. On je već diplomirao, veterinu, i radi već, u veterinarskoj stanici. Jednog dana naslediće svog oca, koji je sada upravnik te stanice, a mi ćemo biti ozbiljna, cenjena porodica.

Poznajemo se ceo život Vladimir i ja. Još u osnovnoj školi mi je rekao da će me jednog dana oženiti. I sve to desiće se do mog sledećeg rođendana. Mora, da ne budem stara. A i zadnje vreme je. Kod nas se devojke udaju i rađaju već sa osamnaest.

Ali moji su roditelji hteli da se odškolujem. I Vladimir me je čekao. Razumeo je.

Zato želim da ovaj rođendan proslavim sa drugaricama, ovde. A za vikend odlazim tamo gde me čeka majčina torta sa dvanaest kora i Vladimirov zagrljaj.

– Ajde, Rado, kreći! Zakasnićemo!

– Kako, Nađa, možeš da zakasniš na svoj rođendan! Pa rođendan ti je ceo dan! Od jutros ti je rođendan... – kikoće se moja cimerka.

Lako je njoj. Ona je izlazila toliko puta, a ja strepim od svega što me tamo čeka. Ali kažem:

– Čekaju nas Milica i Stana! Nemoj da se ljute. Ajde, kreći.

Ali Rada se još vrti pred ogledalom u cipelama na štiklu, sa crvenim karminom na usnama. U kratkoj je, uskoj haljini bez bretela. I odskora se brije ispod ruke. A ja u šoku! Kako može to da radi? Kako može da otklanja ono što joj je priroda dala?

Znam, Rada se uklopila u sliku gradskih devojaka. Liči... A opet se nekako razlikuje. Ne leži joj nešto... Ali ne mogu sad da se bavim time.

– Kreći, Rado, grom te ne ubio. Vala, dosta si se pirlitala. Kreći! – podvikujem.

I da vidiš, odvoji se Rada od ogledala.

Ali samo što sam zaključala vrata, kad Rada ciknu kao opečena:

– Čekaj!

– Šta bi, Rado?

Stala sam u čudu.

– Nisam miris stavila! – viče Rada iz dubine stana.

Izašla je u oblaku *bugarske ruže*. I primakla mi se da dobro pomirišem.

– Sad možemo! – kazala je ponosito i krenula da se klati na onim svojim štiklama.

Lepo su se doterale Milica i Stana. Umeju i one, vidim ja. Isto su u haljinicama. Milica je natapirala kosu. Prvi put je vidim takvu, baš joj lepo stoji! A Stana što ima kaputić! Iznad kolena je. Bogami se brinem za nju! Moj Vladimir nikad ne bi pogledao takvu! Ali, dobro, upristojiće se ona kad se vrati kući. Inače, ko bi je oženio?

– Da te ne pokvari ovaj Beograd, Stano! Jesi lepa, al' si gola!

– kažem, a ona sve ciči:

– Šta ti pada na pamet! Ju, ju, ju! A pogledaj Radu!

– Ja i nemam nameru da se vraćam tamo odakle sam došla! – dočekuje Rada spremno.

I nas tri se smejemo, al' se ipak zgleđamo. Kako to ona misli: neće da se vrati? Nego gde će?

Lepo mesto ta kafana. Vidi se već sa ulice, iako je ispred bašta prazna. Ispred tih masivnih, velikih drvenih vrata visi jedan starinski fenjer. Podseća me na onaj ispred Doma kulture. Kad budem ispričala majci gde sam slavila rođendan!

– Bravo, Rado, odlično si mesto izabrala – kažem, a sve mi nešto okreće u stomaku od radosti, a bogme i od straha.

– Šta to radiš? Što si nosila tu kesu? – pita Rada.

– Preobuvam se, eto šta radim. Vidiš li da imam štikle! – kažem ja i vadim one lepe cipele.

Malo sam se osvrnula levo-desno. Nema nikog, pa se preobuvam.

– Kakve štikle? – viče Rada i crče od smeha.

– Ču' bre, kakve! Pa tri centimetra! – kažem ispravljajući se sad na njima.

Smeju se sve tri. Ne znam što se smeju. Ali nije me ni briga.

Zadimljeno je, zagušljivo, toplo. Konobar nam prilazi. Nisam shvatila šta hoće, ali videla sam Radu kako mu okreće leđa, a on joj uzima kaput pa ga kači. Isto sam uradila i ja, a onda Milica i Stana. Odveo nas je i do stola! E, to sam na filmu videla. Divno je!

Na lepom mestu nam je sto. Vidimo sve u kafani. Koliko sveta! I svi se raduju što su došli.

– Joj, što je lepo! – kažem, a Rada pali cigaretu i zabacuje glavu kao dama.

Ima ona te manire, već.

Cigani sviraju, muzika odzvanja. Znam ja Cigane, sviraju oni i kod nas, svake prve subote u mesecu, na vašaru. Ali ove pesme diraju direktno u dušu.

Naručile smo mešano meso i vino. Rada kaže da je to najbolje, ona je izabrala. Ova Rada stvarno sve zna! Nazdravile su mi za srećan rođendan. Vino je gusto, jako. Već osećam kako rumenim, od dva gutljaja. Ali neka! Sad ću da uživam.

Joj, što su me obradovale! Stana mi je donela maskaru, nikad to nisam koristila. Valjda se neću ubosti u oko. Ali moram da počnem da je koristim, baš lepo stoji. A Milica lak za nokte boje mesa, onako diskretan! Divno. Zna ona šta ja volim. Ali Rada! Ona me je oduševila! Kad sam otpakovala onu mašnu, a ono parfem isti kao Radin, prava *bugarska ruža*! Ne da sam je izljubila, pred celom kafanom.

– Štrcni malo, Nađa! Da zamirišeš kao dama!

Štrcnula sam. Iza oba uha. Ih, lepa stvar taj parfem...

– Devojke, da li to neka slavi rođendan?

Osvrnula sam se.

Sedi za stolom u velikom društvu. Uz njega je nekoliko elegantnih žena koje se nekako ne uklapaju u ovu atmosferu. A oko njih negovani muškarci raskopčanih košulja, prilično pripiti, ali veseli i glasni.

Klimam glavom:

– Dvadeset i drugi! – odgovaram.

A on, taj što pita, najstasitiji, stoji među svima u iscepanoj košulji i peva koliko ga grlo nosi.

– Cigani, ovamo, devojci je rođendan! – uzvikuje.